

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1950

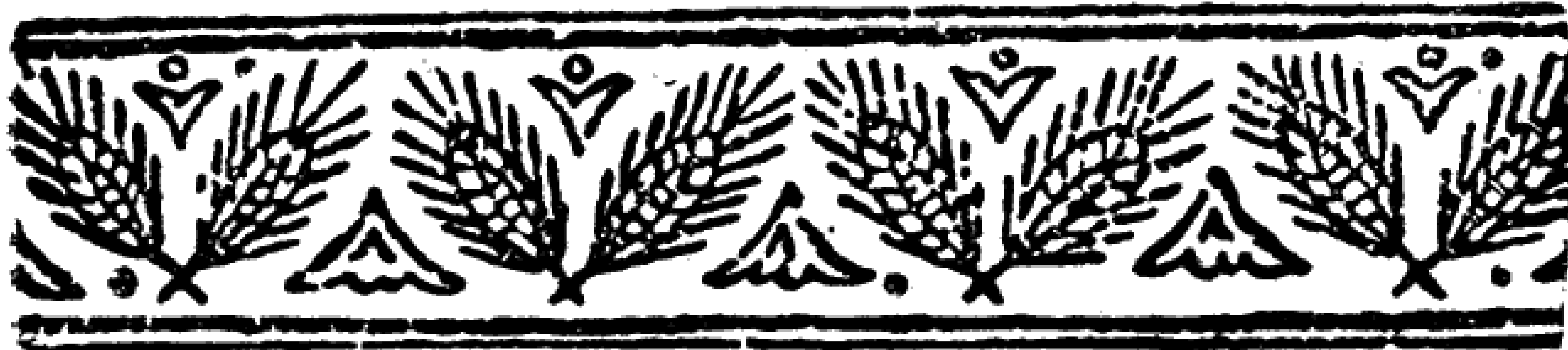
ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - 38

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΝΩΣΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

Ἄπο τό ἔργο τοῦ Γιωσέφ Ἐλιγιά, Ποιητικό, Ἱστορικό, Φιλοσοφικό¹, μονάχα τό ποιητικό κυκλοφόρησε σέ τόμο τό 1938 ἀπό τό σύλλογο Θεσσαλονίκης «Μπενέ-Μπερίθ» καί μέ τήν ἐπιμέλεια τοῦ κ. Γ. Κ. Ζωγραφέκη. Τό ἄλλο ἔργο, Ἱστορικό καί Φιλοσοφικό, παραμένει σκορπισμένο στή διάφορα περιοδικά κι' ἐφημερίδες, πού ἂν δέν συγκεντρωθεῖ κι' αὐτό θάχει τόν κίνδυνο νά χαθεῖ.

Ἄπο τήν ἐκδοση τῶν ποιημάτων του παραλείπονται τὰ παρακάτω ποιήματα πού εἶναι δημοσιευμένα—μά καί ἄγνωστα—στό ὀλιγόζωο περιοδικό «Ἐλλοπία», πού ἔβγαζε τό 1930 στή Γιάννινα ὁ ποιητής καί φίλος τοῦ Ἐλιγιά Τάκης Σιωμόπουλος, καί στό περιοδικό τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας.

Ἄπο τό 1927 μάλιστα—λέει ὁ κ. Ζωγραφέκης στό πενιχρό βιογραφικό σημείωμα τῶν Ἀπάντων—φαίνεται ἐντελῶς ἀφοσιωμένος στή μελέτη τῆς ἑβραϊκῆς φιλολογίας καί στή μετάφραση βιβλικῶν κειμένων.

Αὐτό τό ἐντελῶς δέν μπορούμε νά τό παραδεχτοῦμε, γιατί τὰ περισσότερα μά καί τὰ καλύτερα ποιήματα τ'ἔγραψε μέσα στήν πενταετία 1927—1931, ὅπως τό δείχνουν οἱ χρονολογίες τους.

Ὑστερα ἡ μελέτη τῆς ἑβραϊκῆς φιλολογίας καί ἡ μετάφραση τῶν βιβλικῶν κειμένων ὄχι μόνο δέν τόν ξέκοψαν ἀπό τίς ποιητικές του δημιουργίες, ἀλλά καί τοῦ ἐμπνεύσανε τό καλύτερο καί σημαντικώτερο ἔργο.

Νά τί μοῦγραψε σχετικά μέ τή μελέτη, τή θέση καί τήν ἀξία τοῦ Ἐλιγιά ἕνας ἀδερφικός του φίλος, συνομήλικος καί συμμαθητής του, ὁ κ. Ἰσαάκ Μπατίνος, ἀδιό-

ριστος καθηγητής τῶν Γαλλικῶν στή Γιάννινα :

Ἄγαπητέ κ. Κοσμᾶ,

Θεωρῶ καθῆκον μου ν' ἀπαντήσω στή δσα μοῦγραψες. Ὁ Γιωσέφ Ἐλιγιά γεννήθηκε ποιητής. Μονάκριβο παιδί τῶν γονέων του καί χαϊδεμένο τῶν Μουσῶν. Ἐνας παππούς του, ὠραῖος, γέρος, γελαστός, καλοκάγαθος, ἀστείος, θυμόσοφος κυρίως διηγηματικός πού σκορπίζει στιχάκια ἀνάμεσα στίς διάφορες ὀμιλίες του, τοῦ μετέδωσε βέβαια τό θεῖο δῶρον. Ἐτσι ὁ Ἐλιγιά ἀπό τῆς παιδικῆς του ἡλικίας γράφει στίχους στή Γαλλική² καί στήν Ἑλληνική, πού ἀναγνωρίζονται ὡς ἐμπνευσμένοι.

Καί σιγά-σιγά διαβάζοντας μπαίνει καί προοδεύει μ' ἑκτακτη εὐχαρίστηση στήν ὕψηλὴ Τέχνη τῶν Μουσῶν, ἀποδίδοντας στόν πεζό καί στόν ἑμμετρο λόγο τό κάθε τι πού τοῦ φαίνεται καλό κι' ὠραῖο.

Κι' ἔτσι ἡ ἄστατη ποιητική του ψυχὴ πηδαίει ἀπό τόν φανατικό πατριωτισμό σ' ἕναν ἀνώτερο ἀνθρωπισμό κι' ἔπειτα σ' ἕναν ρεαλισμό στόν ὁποῖον ἀσφαλῶς διατηρεῖ τήν ἀγαθότητά του...

Ὁ Ἐλιγιά ὑποφέρει πάρα πολύ ἀκόμη, ἀλλά δέν ἀπελπίζεται καί πάντα μελετᾷ καί πάντα γράφει πλουτίζοντας ταυτοχρόνως τίς γνώσεις του καί τήν παραγωγή του, μέχρις ὅτου ἡ σκληρὴ μοῖρα τοῦ καταφέρει τό μοιραῖο πλήγμα τότε ἀκριβῶς πού ἡ σοβαρὴ ἐξέλιξή του ἀρχίζει νά σταθεροποιεῖ τό λαμπρό του μέλλον.

Ὡς τόσο ὁμως τό ἔργο τοῦ Ἐλιγιά εἶναι ἀρκετό γιά νά τοῦ ἐξασφαλίσαι μιὰ τι-

1. Ὁ χωρισμός αὐτός τοῦ ἔργου τοῦ Ἐλιγιά εἶνε ἀπό τῆ Σιωνιστικῆ Ὀμοσπονδία.

2. Στίχους του στή Γαλλική δέν ξέρω.

μητική θέση στα 'Ελληνο - 'Εβραϊκά Γράμματα».

Ίσαάκ Μπατίνος
(Καθηγητής Γαλλικής)

Ίούνιος 1940

"Ετσι λοιπόν, «... διαβάζοντας μπαίνει

και προοδεύει μ' έκτακτη εὐχαρίστηση στην ὕψηλὴ τέχνη τῶν Μουσῶν». Ἡ μελέτη δὲν τὸν ἐμπόδισε στὶς ποιητικὲς του ὁρμές.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΑΣ

ΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Εἶπεν ὁ Δίας : γιὰ φέριτε μου πηλὸ
Νὰ πλάσω ἐπὰ σιὸν ἅγιο μου ὄργασμὸ
Τ' ἀνθρώπινο κι' ἐγὼ δημιούργημά μου,
Κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωμά μου.
—Κι' ἀνασκουμπώθηκε ὁ Θεὸς κι' ἐσιάθη
Σκυφτὸς μπροστὰ στὴ θεϊκὴ του σκάφη
Κι' ἰδροκοπάει, καὶ πλάθει, καὶ ξεπλάθει
Καὶ τὰ μέλη τορνεύει καὶ τὰ βάφει....
Καὶ μόλις τὸ ἔργο του ἔφερε σὲ πέρασ
Βλέπει... καὶ τί νὰ ἰδῆ ὁ καλὸς Πατέρας !
Ἔδαγο προβάλλει ὁ ἄνθρωπος μπροστὰ του,
Κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωμά του
Μ' ὅλης τῆς ποιητικότητος τῆ γύμνια
Καὶ μὲ τὴν ἠθικὴ του τὴν ἀσκήμια
Κι' ὡς τὸν κοιτᾷ καὶ μένει ἑκατατικὸς
ψηλὰ μέσ' ἀπ' τὰ Ὀλύμπια του λημέρια,
Νά—χαμογέλασε ὁ Δημιουργός.
Καὶ τρίβει ἀπὸ εὐχαρίστηση τὰ χέρια !

Κι' εἶπεν ὁ Ποιητής : ζητῶ σας χάρι !
Γιὰ φέριτε μου χαρτὶ καὶ καλαμάρι
Μ' ὅλη τὴν ἡσυχία καὶ μὲ τὸ πᾶσο
Ποίημα νταντελένιο νὰ σᾶς φτειάσω,
Καὶ μὲ τῆς ἔμπνευσης τὴν ἀστραπὴ
Ποιᾷ θέση νὰ κατεβάσω ἐπὰ στὴ Γῆ.
Κι' ἰδρώνει καὶ ξιδρώνει γιὰ τὴ λέξη
Καὶ τρέχει ἐδῶ τὴ ρίμα νὰ διαλέξη
Καὶ τρέχει ἐκεῖ τὸ ἐπίθετο νὰ βρῆ,
Καὶ μοχιτᾷ καὶ δουλεύει ὅσο μπορεῖ
Γιὰ νὰ σιῆση σὰ μαρμαροκολόνα
Ἔραϊο μνημεῖο, τὸ ποίημα σιὸν αἰῶνα.
—Καὶ μὲ μιὰ ἀνησυχία τυραννικὴ
Ἔνα πρωῖνὸ κάθεται καὶ κυιάζει
Τὸ μνημεῖο πὺν δὲν τὸν ἐνθουσιάζει
Κι' οὐδὲ τὰ γούσια πιά ἱκανοποιεῖ.
Καὶ μένα κίνημα ὅλο μεγαλεῖο
Σωριάζεται τὸ ποιητικὸ μνημεῖο !..

Ἄθῆναι Ἀγούστος 1930.

2. ΦΕΥΓΑΛΕΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ...

"Ἦταν ξέρα ὀλόγυρά μου κι' ἐρημιὰ
Μέσ' τὸ εἶναι μου,
Προτοῦ νᾶρθῆς νὰ μυρώσης μιὰ ψυχὴ
Ἄσπερε κρίνε μου !

Σ' εἶδα ξάφνου ἕνα πρωτὶ, λάρωσε ὁ Νοῦς
κι' ἀναφώνησα :
— Καλῶς ἦρθες μὲ τὰ ρόδα τῆς Αὐγῆς,
Νέα Γειτόνισσα !

Φῶς τὰ νιᾶτα σου, φωτίζουν τὴ φτωχὴ
καμαροῦλα σου.
Σὰν παράθυρο ἀνοιγμένο πρὸς τὸ Μᾶν
κι' ἡ καρδοῦλα σου.

Μὰ δταν ξάφνου κι' ἡ γαλιάντρα σου ἦ φωνὴ
Κάποιο βράδυ ἀντήχησε
Ἔσκυψε ἡ εἰμαρμένη μου ἀπαλὰ στ' ἄφτι
Καὶ μὲ καλοτύχισε !

Χρόνια διάβηκαν καὶ πᾶνε κι' ὅμως πάντοτε
γλυκὰ κι' ἡμερα

Τὸ τραγούδι σου ἄσπρος γλᾶρος καὶ μὲ πάει
πρὸς τὴ χίμαιρα !

Τὸ τραγούδι σου κελιάδισμα ἀργυρὸ
Μεστὸ καὶ πλούσιο

Κάποια ἀνάταση πρὸς τᾶστρα, πρὸς τὸ φῶς
τὸ ὑπερούσιο !

Τὸ τραγούδι κι' ἡ ὁμορφιά, δυὸ πουλιὰ
διαβατάρικα...

Φευγαλέο τῆς Νιότης μου χαμόγελο
πὸν δὲ χάρηκα !

Ἀθήνα 1930

3. ΠΑΛΙΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Νᾶναι καὶ πάλι στίς φτελιές, ξεμυαλιασμένο ἀγόρι
—Μενεξεδένιο δειλινὸ— νὰ σ' ἀνταμώσω, ὦ Κόρη,
Μ' ὅλα τὰ μύρα τοῦ κορμιοῦ σου νὰ ξαναμεθύσω
Καὶ τὸ παλιὸ τραγούδι νὰ σοῦ ξανατραγουδήσω :
« Στ' ἀμυγδαλᾶτα μίτια σου τὰ δυὸ πὸν εἶν' ὁμορφούλια
Λουφάζει ὁ μπλάβος οὐρανὸς μὲ τὴ χρυσὴ τὴν πούλια... »

Νᾶναι καὶ πάλι στίς φτελιές, σιμὰ στὰ χαμοκλάδια
Νὰ μοῦ κερνᾶς, ἔτσι κρυφά, τοῦ κόρφου τ' ἀφροχάδια,
Νὰ σκάει σὰ ροῖδι τὸ φιλί, τὸ γέλιο σὰ λουλούδι
Καὶ γὼ νὰ ξανατραγουδῶ βράϊ τὸ παλιὸ τραγούδι :
« Στίς κισρολεῖμονόκουπες τοῦ κόρφου σου, ὦ κοράσι,
Βρίσκει ὁ Καῦμὸς δροσιστικὸ πιοτὶ νὰ ξεδιψάση... »

Ἀθήνα 1930

4. ΚΑΥΜΟ ΠΟΧΕΙ Η ΑΓΑΠΗ

Ἔτσι κι' ἡ δόλια Μαριβὰν
Στὸ βελουδένιο τῆς ντιβὰν
Γιὰ τὸν γλυκὸν ἀράπη
Ἄναστενάζει τὸ πουρνὸ
Καὶ κρυφοκλαίει τὸ δειλινὸ
Καὶ νοιώθει ἀλὶ σὰν τί τρανὸν
καῦμὸ πῶχει ἡ ἀγάπη.

Καὶ λέει ἡ λάγνα ἀράπισα
Ἄλί μου πὸν σ' ἀγάπησα,
Διαβάτη μ' ὅλο νάζι,
Τὴν ὥρα πὸν μέσ' σιὸ μπαξέ
Σκυφτὴ ἔκοβα τὸ μενεξέ
Κι' ἔνιωσα ὁ ἀνείπωτος καῦμὸς
τὰ σπλάγχνα μου νὰ σφάζη.

Κι' ἀκαρτερεῖ, κι' ἀκαρτερεῖ
Ἄπὸ τὸν πόνο τὸ βαθνὸ
Καὶ λέει μὲ τὴν καρδιά της :
Νάτος ! θὲ νᾶρθη ὁ διαλεχτὸς
Τὴν ὥρα πὸν τοῦ ἡλιοῦ τὸ φῶς
Ἄχνοσκορπάει σιτὴ δύση του
καὶ φλογοπνέει ὁ μπάτης.

Ἀνάμεσα ἀπ' τὶς κουρμαδιές
—Γιὰ τὸ σεβντᾶ πὸν καίει καρδιές
θενὰ προβάλη,
Μέσ' σιτὴν ἀνταύγεια τὴ χλωμή,
Τὸ μελαψὸ του τὸ κορμὶ
Κι' ἡ φλογερὴ του ἀγκάλη.

Κι' ἔτσι πεσμένη ἡ Μαριβὰν
 Στὸ βελουδένιο τῆς ντιβὰν
 Γιὰ τὸν γλυκὸν Ἀράπη

Ἀναστενάζει τὸ πουρνὸ
 Καὶ κρυφοκλαίει τὸ δειλινό :
 Καὺμὸ πῶχει ἡ Ἀγάπη !

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἀντιθέσεις. Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Ἐλλοπία» Ἰωαννίνων, ἔτος Αον, τεύχος 4ον, σελ. 85. Εἶναι ἀπὸ τὰ ποιήματα ποὺ ἀνήκουν στὴν περίοδο τῆς ἀκμῆς τοῦ ποιητῆ. Εἶναι ἰσάξιο τῶν «Ἰησοῦς», «Ρούθ», «Ἰδανικό», «DIES IRAI...» καὶ ἄλλων ποὺ γραφτήκανε τὴν ἴδια χρονιά, τὸ 1930. Μᾶς δείχνουν τὸν Ἐλιγιά βαθειὰ ἐπηρεασμένον ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ μελετοῦσε καὶ μετέφραζε κείνη τὴν ἐποχὴ.

2. Φευγαλέο χαμόγελο. Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Ἐλλοπία» Ἰωαννίνων, ἔτος Αον, τεύχος 9ον, σελ. 198. Τὴ γνώμη τοῦ κ. Ζωγραφάκη, πὼς «Ἡ γυναῖκα καὶ ὁ ἔρωτας στὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Ἐλιγιά, στάθηκαν περισσότερο, σὰν μιὰ ἰδέα, γεμάτη μελαγχολία, σχεδὸν μακριὰ ἀπὸ κάθε σαρκικὴ ἐπι-

θυμία», ἔρχεται νὰ τὴν ἐπικυρώσει τὸ τραγούδι αὐτό.

3. Παλιὸ τραγούδι. Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ «Ἐλλοπία» Ἰωαννίνων ἔτος Αον, τεύχος 11-12ον, σελ. 243. Τὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι ἓνα σωστὸ εἶρημα. Ὁ Παλαμάς τὸ ξεχώρισε μὲ τοῦτα δῶ τὰ λόγια: «Ἐνα του λιγόστιχο «Παλιὸ τραγούδι», καθὼς τ' ὠνόμαζε, πὼς ἀνθοβολοῦσε ἀπὸ καλλιτεχνικὰ νιάτα, Ἀνθοβολοῦσε καὶ θ' ἀνθοβολεῖ. Μαντεύω τὴν τύχη του. Κλασσικὸ πάει νὰ γίνεϊ.

4. Καὺμὸ πῶχει ἡ ἀγάπη. Δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ τῆς «Μεγάλῃς Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας», ἀριθ. φύλ. 38, 14 Νοεμβρίου 1926. Στὰ Ἀπαντα δημοσιεύονται μόνο τὰ τρία πρῶτα κομμάτια. Τὰ ἄλλα πέντε ποὺ δημοσιεύω ἐδῶ παραλείπονται.

Ν. Κ.

